

Beskatningsspørgsmaal.

Af Aleksis Petersen.

I.

Den progressive Beskatning.

Allerede gjentagende Gange har «Nationaløkonomisk Tidsskrift» henledet Læsernes Opmærksomhed paa flere af de Beskatningsspørgsmaal, der forhandles i Udlandet. De italienske Beskatningsspørgsmaal, den internationale Toldbeskatning, den tyske Børsskat osv. have været Gjenstand for mere eller mindre udførlig Omtale. Men foruden de saaledes behandlede, staar der en betydelig Mængde, tildels overordenlig vigtige Spørgsmaal tilbage. Heraf skal der paa de følgende Blade fremdrages nogle enkelte.

Den Interesse, man i Udlandet, i alt Fald i Tyskland, viser Beskatningsspørgsmaalene, — de største saavel som de mindste, ligefra Spørgsmaalet om den progressive Beskatning og selve Beskatningens første Princip ned til Smaaskatter som Luxuskat og Børsskat —, er ikke blot i og for sig betydelig, men endog paafaldende stor, naar den sammenholdes med den Ligegyldighed, man hos os viser de samme Spørgsmaal. I Danmark er Stillingen for Øjeblikket saaledes, at man, hvis man vil staa sig godt med de Regerende, nok gjør raadeligst i ikke at tale om Indkomstskat, Formueskat, Toldreform og

Skattereform. Det turde dog være, at den Tid kan komme, da ogsaa vi blive nødte til at tænke paa disse kjedelige Ting. En Finanspolitik, der gaar ud paa: at anvende den størst mulige Del af Statens Midler til de mest uproduktive Formaal, at afvise ethvert Forslag om ny Skatter til de ny Udgifters Afholdelse, at «hævde» alle de gamle Skatter, der stærkest hindre Folkets økonomiske Opsving, og at opspise Reservefondet hurtigst muligt, — en saadan Finanspolitik har formodenlig en «storpolitisk» Berettigelse, som det ikke tilkommer et ikke-politisk Tidsskrift at prøve; men det er dog aabenbart, at den kun kan gaa til en Tid. Reservefondet og det meget omtalte Overskud have Grænser; naar disse Grænser ere naaede, naar Storpolitiken har faaet «den gode Finanstilstand» til at ophøre med at være god, medens Krigsudgifterne fremdeles skulle fortsættes — man haaber jo, at de skulle fortsættes efter en hurtigt stigende Progression —, er det Punkt kommet, da der nødvendigvis maa tyes til ny Skatter. Ingen véd, hvor snart dette Punkt kan naas; Ingen véd, hvor snart det ogsaa kan have sin praktiske Betydning for os at følge Skatteforhandlingerne i Udlandet. Herfra ville vi imidlertid se bort paa de følgende Blade. Vi ville gaa ud fra, at Skatteforhandlingerne i Udlandet for os kun have en videnskabelig Interesse, en theoretisk Interesse. Men en saadan have de ogsaa uimodsigelig. Og heri ligger Opfordringen for et nationaløkonomisk Tidsskrift til at henvende sin Opmærksomhed paa dem.

Det Følgende vil føre os til det Resultat, at Videnskaben stedse stærkere udtaler sig til Gunst for den progressive Beskatning. Dog ikke nok hermed: selv Forfattere, der gaa ud fra de forskjelligste Udgangspunkter, komme dog til det samme Resultat: den

progressive Beskatnings Princip. Gennemføres dette Princip, vil det let ses, at adskillige Skatter — navnlig Tolden — bør bortkastes som ubetinget uforenelige med Principet, medens andre — f. Ex. Indkomstskat og Arveskat kunne bevares, omend i en noget modificeret Form. Det nævnte Princip er jo imidlertid ingenlunde velset hos os, og vi gjøre maaske endog bedst i at forestille os Danmark, som om det stod udenfor Principets Herredømme. Vi ville altsaa, for at holde Fremstillingen saa objektiv og saa rolig og lidenskabsløs som mulig, undlade at give de følgende Udviklinger umiddelbar Anvendelse paa danske Forhold, og vi ville for en stor Del gaa blot refererende, kun for en mindre Del kritisk til Værks. Det er de udenlandske Skatteforhandlingers videnskabelige og theoretiske, ikke deres praktiske Interesse, vi holde os til.

Ved en Undersøgelse af den progressive Beskatning støder man uundgaaeligen strax paa dette meget omdebatterede Spørgsmaal: Skal Skatten staa i Forhold til Skatteyderens Evne eller til den Nytte, han har af Staten, eller hvilket er overhovedet det Grundprincip, hvorefter Skatten bør paalignes? Som bekjendt gik Svaret i tidligere Dage ud paa, at Nytten burde være det Bestemmende; men — navnlig siden Adam Smiths Tid — har man i Almindelighed betragtet denne Opfattelse som en falsk Udvidelse af det Princip, hvorpaa Gebyrerne (— men ikke Skatterne —) hvile («eine falsche Verallgemeinerung des Gebührenprinzips», som det hedder hos Rau-Wagner). De fleste Nationaløkonomer have, med

Rau til Ordfører, gjort følgende Indvendinger mod Forsøgene paa at lægge Gebyrprincippet til Grund for hele Skattevæsenet: 1) Disse Forsøg gaa ud fra en falsk theoretisk Opfattelse af Staten, nemlig fra den mekanisk-atomistiske, hvorefter alle Statens enkelte Virksomhedsytringer nøje lade sig udmaale efter den Nytte, den enkelte Borger har af den enkelte Virksomhedsytring. Denne Opfattelse miskjender Statens sande Betydning. Statsvirksomhederne ere kun forskjellige Livsytringer af et organisk Hele, hvis højere Væsenhed ikke udmaales ved en saadan Udskillen i sine enkelte Indretninger. 2) De nævnte Forsøg staa i nøje Forbindelse med den uholdbare Opfattelse, at Statens Virksomhed væsenlig skal indskrænke sig til at yde Beskyttelse. Men Staten er noget Mere og Højere end en Assuranceanstalt. Forøvrigt vilde Theorien om Beskyttelsen føre til, at de Fattige, for hvem Statens Beskyttelse har langt større Betydning end for de Rige, burde svare langt mere i Skat end de Rige. 3) Endelig er Nytte-Theorien uigjennemførlig i Praxis.*) — Støttende sig paa disse Indvendinger, har man altsaa forkastet Nytte-Theorien, og i dens Sted antaget den Theori, at Skatteydernes Evne bør være Skattens Grundlag. Evne-Theorien har vundet en saadan Udbredelse, at man endog har villet givet det Udseende af, at Nytte-Theorien nu maatte betragtes som «et tilbagelagt Standpunkt». Hvem der har fulgt nogenlunde med Literaturen véd imidlertid, at Evne-Theorien langt fra kan siges at være almindelig godkjendt. At den ikke er godkjendt i Praxis, véd Enhver. Men heller ikke i Videnskaben kan den glæde sig over almindelig Hyldest,

*) Rau-Wagner: Finanzwissenschaft. 6te Ausg. 1872. S. 290 fg.

og det gode Fodfæste, som den i sin Tid uimodsigeligen var i Begreb med at vinde, begynder nu mere og mere at vakle. Men Tilhængerne af den progressive Beskatning behøve ikke at foruroliges herover; thi — som vi senere skulle vise — hvadenten man tager sit Udgangspunkt i den ene eller den anden Theori, kommer man konsekvent til Progressionens Princip.

Læserne af dette Tidsskrift mindes, at den national-økonomiske Professor i Lund, Grev Hamilton, i Nationaløkonomisk Forenings Møde i Januar 1874 rettede et Angreb paa Evne-Theorien, og endog erklærede, at den «aabenbart hviler paa socialistisk Grund og i sin yderste Konsekvens fører til et Skattesystem, der maa ophæve Forskjellen i Formue og Indkomst, altsaa ligefrem Grundvolden for det evropæiske Samfund: den private Ejendomsret».*) I ganske samme Retning og ikke mindre stærkt end Grev Hamilton udtale adskillige tyske Økonomer sig mod Evne-Theorien. Paa den syvende tyske national-økonomiske Kongres udtaler saaledes, under Forsamlingens «levende Bifald», Jul. Faucher: «Det Princip, hvorefter Skatterne udredes efter Evnen, er et kommunistisk Princip Det ene rigtige Princip er det, hvor den Skatteptigtiges Ydelse svarer til, hvad Staten yder ham (o: Nytte-Principet) Vil man blive ved med at lade den Enkelte betale mere, blot fordi han har mere, bærer man sig ad som Kommunisterne, der ogsaa straffe Formuen, fordi den er tilstede.» Og paa samme Kongres erklærer Otto Michaelis, at Evne-Principet «grænser tæt op til Kommunisme». Og paa det næste Aars Kongres hævdes det, at «Beskatning efter Skatteevne fører

*) Nationaløkonomisk Tidsskrift III. Bd. S. 131.

til Kommunisme, der tager, hvor den finder Noget at tage.» Disse Udtalelser kunde lettelig suppleres med talrige ganske tilsvarende. Interessant er det at se, at Rau-Wagner indirekte bekræfter disse Anklager mod Evne-Principet. Rau-Wagner bebrejder Nytt e-Principet, at det miskjender, at der «i Staten stikker et mægtigt og højtberettiget Stykke Kommunisme»; de bebrejdede det altsaa, at det ikke er kommunistisk, og synes saaledes indirekte at indrømme, at det modstaaende Evne-Princip har noget Kommunistisk ved sig.*)

At Nytt e-Theorien ikke blot er bleven faktisk godkjendt af mange Lovgivninger, men at den ogsaa fremdeles anerkjendes af et betydeligt videnskabeligt Parti, — er sikkert nok. Evne-Theorien har vel ogsaa hist og her fundet en praktisk Godkjendelse og har haft udmærkede Theoretikere til Forsvarere; men man kunde dog næsten, — i alt Fald naar man ser hen til Forhandlingerne paa den sidste Eisenacher-Kongres, — fristes til at antage, at den er i Færd med at tabe Terræn. Imidlertid vil dette neppe øve stor Indflydelse paa det praktiske Resultat.

Sidstnævnte Theori fandt ganske vist bestemte Forsvarere paa Kongressen. Indlederen af Diskussionen om Indkomstskatten, Handelskammersekretær, Dr. Gensel fra Leipzig, fremhævede bl. A.: «Det fortjener at bemærkes, at Indkomstskatten anbefales fra meget forskjellige Synspunkter. Saaledes navnlig ogsaa af dem, der ville anvende Grundsætningen: «Ydelse og Modydelse» paa Skatterne, og afmaale dem efter de Fordele, den Enkelte

*) Rau-Wagner: Finanzwissenschaft S. 291. Bemærkningen om «det højtberettigede Stykke Kommunisme» er vel en af Wagners egenhændige Tilføjelser.

modtager af Staten. Disse betragte altsaa Staten som en Forsikringsanstalt: den, der har mere, trænger til mere Retsbeskyttelse og bør derfor betale en tilsvarende højere Præmie. Følgerigtigt burde man fra dette Standpunkt snarere komme til en Formueskat; thi Formuen trænger i det Mindste i lige saa høj Grad til Beskyttelse som Indkomsten. Men Standpunktet er ganske forkasteligt. Fordelene ved at leve sammen i en Stat ere for Alle, Fattige saavel som Rige, saa store, at der ikke gives nogen Maalestok herfor. Staten er os ligefrem uundværlig; hvad den byder os, lader sig ikke købe med Penge, i Nødsfald er intet Offer derfor for stort. Deraf følger, at den Skattebyrde, som Staten udkræver, maa bæres af alle Statsborgere som en fælles Byrde, at Enhver maa bidrage i Forhold til sine Kræfter, i Forhold til sin Skatteevne». Til dette Ræsonnement skal paa dette Sted kun bemærkes, at Taleren aabenbart forvexler «Stat» med «Samfund»: de Goder, Staten byder, ere maaske ikke for Alle saa umaadelige og umaalelige. Men Begyndelsesbemærkningen om, at man fra forskjellige Udgangspunkter kommer til samme Resultat — Indkomst- og Formueskat og progressiv Beskatning — fortjener ganske vist at noteres.

Dr. Gensel udviklede videre, hvorledes det at beskatte efter Skatteevnen, er det Samme som at paalægge de forskjellige Statsborgere et forholdsvis lige stort Offer, altsaa: en Godkjendelse af Lighedsprincipet. Den Slutning, der droges af hans Præmisser, var: en progressiv Indkomstskat suppleret med en Formueskat. Han støttedes af flere Talere, navnlig af Professor Neumann fra Freiburg. Imod ham optraadte bl. A. Bonner-Professorerne Held og E. Nasse; men begge Talere kom dog til samme

Hovedresultat som Dr. Gensel: progressiv Indkomstskat suppleret med Formueskat. Prof. Nasse gjorde særlig gjældende, at det at beskatte efter Skatteevne, ingenlunde er det Samme som at paalægge de Beskattede den samme subjektive Offerbyrde. Det er overhovedet umuligt at finde nogen Maalestok for den subjektive Opofrelse. Naar en Skatteyder med 300 Daler i aarlig Indtægt maa svare 1 Daler i Skat, bliver Spørgsmaalet: hvormeget skal der da tages fra en Skattepligtig med 300,000 Daler, for at Opofrelsen kan blive lige trykkende? Dette er et Regula-detristrykke, der ligefrem er uløseligt, og den, der prøver paa at løse det, vil kun kunne give en aldeles vilkaarlig Løsning. Det er klart, at for en Embedsmand med 1200 Daler i aarlig Gage, vil en Skat paa 120 Daler — 10 pCt. — være et langt større Offer, end en Skat paa 1200 Daler — ligeledes 10 pCt. — vil være for en Kapitalist med 12,000 Daler i aarlig Renteindtægt. Men hvormange Procent skal Sidstnævnte da svare i Skat, for at føle samme Tryk som Førstnævnte? Maaske 50 pCt.? Nej, heller ikke det vil forslaa, da han jo dog vilde beholde 6000 tilbage, altsaa fremdeles være langt mindre trykket end Embedsmanden, der ved 10 pCt.s Skatten kun beholder 1080 Daler tilbage. Skal Trykket gjøres ens, bliver Konsekvensen: fuldstændig Lighed i Indtægts- og Formueforhold, i alle økonomiske Forhold. Denne Konsekvens tiltaler ikke Prof. Nasse, og derfor forkaster han Theorien om, at Skatten bør paalægge Borgerne det samme Offer og Tryk. Alligevel indrømmer han, at Begrebet Skatteevne har nogen Betydning for Skattefordelingen: Skatterne maa fordeles saaledes, at Staten i Nødsfald kan spænde Folkets Evne til det Yderste, og derfor maa de Enkeltes Skatteevne ikke tabes af Syne.

Men naar Skatteevnen skal udmaales, gaar det ikke an at holde sig til subjektive Fornemmelser, da man derved kommer ind paa det rent Vilkaarlige; man maa bruge en objektiv, for os Alle ens, almindelig anvendelig, fast Maalestok. Dette kunde synes at føre til den proportionale Beskatning, — hvis ikke andre Synspunkter traadte til. Staten skal fordele Borgerpligterne saaledes, at Statens Maal og Øjemed derved tjenes. Altsaa maa — for at tydeliggjøre denne Sætning ved et Exempel — Skatten være saa skaansom mod de lavere Klasser, at de ikke trykkes for dybt ned; thi da Staten ved sin Fattiglovgivning erkjender at have den Pligt at sørge for, at Ingen mangler de absolut nødvendige Subsistensmidler, maa den ogsaa sørge for, at Skatten ikke trykker Nogen saa dybt ned, at han behøver Fattigunderstøttelse. Staten har at undersøge, hvilke Vanskeligheder og Omkostninger Skatteindkrævningen blandt de lavere Klasser foraarsager, hvor hyppige Skatterestancer og Exekutioner osv. ere, og den skal ved Skattefordelingen tage Hensyn til disse Forhold. Fremdeles maa Statsmagten mindes, at der paahviler Skatteyderne andre Pligter, Værnepligt, Pligt til at opdrage Børnene osv., Pligter, der trykke de lavere Klasser haardere end de højere. Staten forlanger disse Pligters Opfyldelse, hvilket den bør tage i Betragtning ved Fordelingen af Skattepligten. Fremdeles bør der tages Hensyn til de forskjellige Indkomsters forskjellige Natur, om Indtægten skyldes personligt Arbejde eller en fast vedvarende Kapital osv. osv. Kort sagt: der er her en Fylde af forskjellige Synspunkter, som maa tages i Betragtning; da Forholdet ikke er et simpelt, gaar det heller ikke an her at opstille et simpelt, enkelt, Princip.

Af det Foranstaaende fremgaar, at de forskjellige

Anskuelser kom til Orde paa Kongressen i Eisenach i 1875. Hvad blev nu Resultatet af Forhandlingerne? Resultatet blev, at Kongressen vedtog en Resolution saalydende: «det er at anbefale at gjøre en paa de lavere Trin progressiv almindelig Indkomstskat i Forbindelse med en almindelig Formueskat til den vigtigste direkte Skat.» Altsaa: de modstaaende Anskuelser forenede sig om at godkjende det progressive Princip. Men en Godkjendelse af Theorien, at Skatterne bør udredes efter Skatteevnen, kunde ikke opnaas: et Forslag, der indeholdt en i alt Fald indirekte Godkjendelse heraf, blev forkastet.*) — —

Vi ville nu tage de forskjellige Beskatningstheorier lidt nærmere i Øjesyn. Vi begynde med Nyttetheorien — som vi for Kortheds Skyld kalde den — d. v. s. den Theori, hvorefter Skatten betragtes som en Betaling for den Nytte, Skatteyderen har af Staten. Tyskerne kalde denne Theori: Theorien om «Leistung und Gegenleistung», fordi Skatten og Statens Tjenester herefter betragtes som æquivalente Ydelser.

I. Nytte-Theorien har et meget betydeligt Antal fremragende — navnlig franske — Forsvarere. Af dens tyske Repræsentanter ville vi her, som en af de nyeste, opstille Dr. Heinrich Maurus.**)

Maurus søger først at bestemme: 1. Regeringens berettigede Virkekreds; 2. det Princip, hvorefter Borgerne bør yde Bidrag til Regeringen for dens Arbejde; 3. den Maade, hvorpaa Ydelserne bør fordeles mellem Borgerne.

*) Verhandlungen der dritten Generalversammlung des Vereins für Socialpolitik, Oktober 1875. S. 15—70.

***) Maurus: Ueber die Freiheit in der Volkswirtschaft. S. 153—189.

— I første Henseende gjør han gjældende, at meget af det Arbejde, Regeringerne i de fleste Lande (Amerika og Schweiz danne tildels Undtagelser) nu paatage sig, vedrørende Hærvæsen, Retsforvaltning, Lovgivning osv., helst bør overlades til Folkets umiddelbare Omsorg; men selv om Regeringens Virkekreds stærkt begrænses, bliver der dog et betydeligt Arbejde tilbage for den, og hertil maa Borgerne yde Bidrag. Men den Skattefordringsret, Regeringen saaledes faar, begrundes kun forsaavidt Regeringen holder sig indenfor sin Virkekreds, og kun paa Betingelse af, at den Brøg, der gjøres af Borgernes Midler, er en virkelig produktiv og har en Stigning af det almindelige Velvære til Følge. — Det, Regeringen yder de enkelte Borgere — til Nogle noget Mere, til Andre noget Mindre — er hovedsagelig Beskyttelse af Borgeren i hans Nydelse af hans Ejendom. Selve Velstanden skyldes ikke Regeringen; thi det er ikke Regeringen, der skaber Arbejdsdelingen, Kapitalen, Handelen, Pengene, Krediten osv.; men den ordner og sikrer Brugen af disse af Alles Arbejde opstaaede og Alles saavel som de Enkeltes Velstand tjenende økonomiske Kræfter. Regeringen maa altsaa ikke betragte selve Velstanden som sin Ydelse, for hvilken den er berettiget til at forlange en tilsvarende Gjenydelse. Men Regeringen sikrer Nydelsen af Arbejdsfrugterne; dette er dens Ydelse, for hvilken den kan forlange en Gjenydelse, og her have vi altsaa Beskatningens Princip. — Hvad nu Fordelingen af Ydelserne angaar, saa er — forsaavidt Regeringen fritager hver Enkelt for et Arbejde, han ellers selv maatte besørge, og forsaavidt Regeringen udfører de den overdragne Forretninger bedre end den Enkelte kunde gjøre — hvert Samfundsmedlem principielt forpligtet til at bidrage til Regeringens

Bestaaen. Men de nævnte Betingelser ere ogsaa nødvendige. Gives der arbejdende Statsborgere, der ikke glæde sig ved noget Velvære, men som ved deres Arbejde kun kunne forskaffe sig det for deres Existens absolut Nødvendige — hvorpaa de ogsaa uden en Regerings Virksomhed, ja udenfor hele Samfundet have et naturligt Krav — saa maa disse Samfundsmedlemmer være fritagne for at bidrage til en Regering, der Intet yder dem. Ganske vist kunne ogsaa disse Medlemmer glæde sig ved Muligheden af engang at opnaa Velstand, og visse sociale Indretninger nyde de godt af; men herfor give de fuld Erstatning i deres Underkastelse under Loven og i deres Arbejde, der ogsaa kommer deres Medborgere og hele Samfundet til Gode. Ja, idet hvert enkelt Samfundsmedlems Arbejde, jo mere det økonomiske Liv udvikler sig, bliver desto rigere og værdifuldere for Samfundet, yder Arbejderen bestandig mere for de Rige, uagtet han selv vedbliver at være fattig. For denne Merydelse vilde der endog slet ikke existere nogen faktisk Modydelse, hvis de Rige ikke samtidig oprettede stedse flere og bedre Statsinstitutioner til Velværets Fremme, — Institutioner, der ogsaa maa være tilgængelige for de Fattige, uden at der derfor kræves nogen særlig Ydelse af dem. Samfundet som saadant og specielt de Rige staa derfor bestandig i Gjæld til de fattig forblivende, arbejdende Klasser, og jo mere Rigdommen i Samfundet stiger, desto mere har den arbejdende Armod et berettiget Krav paa at have Adgang til de bedste Statsinstitutioner, og desto mindre en Forpligtelse til at betale Regeringen nogen særlig Godtgjørelse herfor. Skattefordelingen maa derfor fritage de arbejdende, fattige Samfundsklasser for enhver Pengeydelse til Regeringens Opretholdelse. Men fra den almindelige Ar-

bejdspligts Standpunkt maa der paalægges de ikke-arbejdende Rige en særlig Pengeydelse, som de maa finde sig i foruden den principielle Skatteskyldighed. Thi i modsat Fald vilde den rige Ikke-Arbejder, der f. Ex. paa Grund af en Samfundsinstitution som Ejendomsretten kan nyde Renteudbyttet af sin Jord eller sin Kapital, uden selv at maatte arbejde, — vedvarende glæde sig ved en Velstand, hvorfor han ikke yder Noget i Samfundsøjemed, og ogsaa Regeringen vilde savne al Erstatning for den særlige Beskyttelse, hvorved den gjør det muligt for Ejendomsbesidderen at nyde godt af sin Ejendom uden at arbejde. Saaledes vilde Staten atter have givet Ejendommen paa Arbejdets Bekostning et nyt Privilegium, i Kraft af hvilket der kunde nydes godt af Andres Arbejde uden tilsvarende Bidrag. Først naar den almindelige Forpligtelse til Arbejde, forsaavidt den ikke faktisk opfyldes, erstattes paa anden Maade ved tilsvarende Bidrag til Statsøjemed, synes Ikke-Arbejderen at blive stillet paa lige Fod i Samfundet med Arbejderen, og først efter at denne mellem Arbejder og Ikke-Arbejder bestaaende Differens er udfyldt, er dette Lighedsstandpunkt givet for de Rige, fra hvilket Standpunkt Bidragspligten til Regeringens Bestaaen i Forhold til den større eller mindre Velstandsnydelse begrundes. Bidragspligten er altsaa af forskjelligt Omfang, og Pengeydelserne maa fordeles med forskjellige Beløb paa Statsborgerne.

Det er nu langt fra, at den her af Maurus fastslaaede Beskatningsgrundsætning er gennemført i nogen Stat. Vel vil det moderne Beskatningsvæsen gjerne give sig Udseende af at gaa frem efter bestemte økonomiske Principer; men i Virkeligheden mangler her ethvert Princip, og hele det moderne Beskatningssystem er fra

først til sidst ganske principløst. De moderne Regeringer holde sig ikke indenfor den dem tilkommende Virkekreds, og de Skatter, de indkræve, ere ikke nogen Erstatning, for hvad der til Gjengjæld ydes Skatteborgerne, men indkræves blot, fordi Regeringerne mene at trænge til Penge. Regeringerne henvende sig, hvor de mene at kunne faa fat i Pengene, uden alle andre Hensyn. Tilfredsstillelsen af de personlige Fornødenheder beskattes ved Forbrugsafgifter af alle Arter, ved Monopol paa nødvendige Forbrugsgjenstande, ved Told, Bygningsafgift, Lotteriskat osv.; Arbejdet beskattes ved Erhvervs- og Næringsskatter, Patentafgifter osv.; Ejendommen beskattes ved Grundskat, Husskat, Kapitalskat, Formue- og Indkomstskat osv.; Benyttelsen af de almindelige Statsanstalter beskattes ved Sportler, Stempelskat, Undervisningsafgifter, Post-, Telegraf-, Jernbane- og Møntskat og ved mange andre Afgifter og ved Retsgebyrerne undlader man ikke at haane de Sætninger om «lige Ret for Alle», «Lighed for Loven», hvormed man gjør saa megen Blæst. Det bestaaende Beskatningssystem undlader ganske vist at indkræve Skat, hvor der absolut Intet er at faa; men forøvrigt beskattes de Fattige saa stærkt som muligt, og de Rige skaanes.

Maurus gennemkritisierer alle de bestaaende Skatter hver for sig; herved skulle vi imidlertid ikke opholde os. Hans Bemærkninger om Skatternes Overvæltning, om Stemmeret, Kommuneforvaltningen, Folkerepræsentationerne, den direkte Folkelovgivning osv. vedkomme os ikke. Hans, navnlig praktiske, Indvendinger mod den af Socialisterne fordrede eneste progressive Indkomst- og Formueskat, saavel som hans anbefaling af Skat paa Luxus- og Nydelseskjenstande, kunne vi ogsaa paa dette Sted forbigaa. Men det, som det er os om at gjøre her at frem-

hæve, er dette: idet Maurus gaar ud fra, at Skatten bør være en Erstatning for de Tjenester, Borgene modtage af Regeringen, kommer han til det Resultat, at de fattige arbejdende Klasser ganske bør fritages for Skat, hvorimod de rige ikke-arbejdende Klasser bør beskattes særligt stærkt, og dette er uimodsigelig en faktisk Godkjendelse af det progressive Princip.

Det er altsaa det Resultat, som Nytte-Theorien fører Maurus til. Vi kunne nævne en Række andre Forfattere, der fra samme Udgangspunkt naa til samme Slutning; men ganske vist kan der ogsaa nævnes Forfattere, med hvem det Modsatte er Tilfældet. En forøvrigt dygtig Økonom, Vict. Bonnet, skrev saaledes for et Par Aar siden i «Revue des deux Mondes» en Artikel, i hvilken han søgte at gjøre gjældende, at Staten burde betragtes som en Handelsmand, en Mand, der handler med «Sikkerhed»: en Kjøbmand sælger ikke billigere til de Kunder, hvis Evne kun er ringe; altsaa bør Staten heller ikke sælge sin Sikkerhed billigere til de fattigere Borgere. Alle nyde godt af «Sikkerheden»; altsaa bør Alle betale, og det er saa langt fra, at Betalingen bør staa i Forhold til Betalingsevnen, at der endog kunde være Grund til — hvis muligt — at lade de Fattige betale for de Rige. Bonnets Angreb baade paa den progressive og den proportionale Skat og Forsvar for Beskatning af de første Livsfornødenheder, var ganske vist temmelig naragtigt og vilde ikke fortjene mindste Opmærksomhed, hvis det ikke var, at det saa ofte er blevet paastaet og fremdeles paastaas, at de Fattige og Svage fortrinsvis nyde godt af Statens Beskyttelse, hvorfor Nytte-Theorien konsekvent gennemført maatte føre

til særlig haard Beskatning af dem. Men allerede Rousseau fremhæver, hvorledes «la confédération sociale» beskytter de Riges uhyre Besiddelser stærkt, medens den neppe lader Stodderen beholde hans ynkelige Hytte, som han selv har bygget sig. Ere ikke alle Samfundets Fordele forbeholdte de Mægtige og de Rige? beklæde de alene ikke alle indbringende Embeder? ere ikke alle Naadesbevisninger og alle Forrettigheder forbeholdte dem? ere ikke de offentlige Myndigheder ganske i deres Favør? Er en anset Mand, der bestjæler sine Kreditorer, eller gjør sig skyldig i andre Skurkestreger, ikke sikker paa Straffrihed? Søger man ikke at neddyse alle hans Kjeltringestreger, og ere de ikke efter et halvt Aars Forløb glemte af Alle? Men bliver den samme Mand bestjaalen, — strax sættes hele Politiet i Bevægelse, og ve de Uskyldige, hans mistænker! Tilstøder der ham det mindste lille Uheld, — strax strømme velvillige Sjæle til for at hjælpe ham . . . Hvor ganske anderledes er den Fattige ikke stillet! Foruden sin egen Byrde maa han bære den, hans rige Nabo vælter fra sig. Jo mere Menneskeheden skylder ham, des mere nægter Samfundet ham». (Discours sur l'économie politique.) —

Hvorledes Theorien «Ydelse og Modydelse» er gennemført, eller snarere forsøgt gennemført i Praxis, navnlig i den tyske Kommuneforfatning, har Neumann paavist i sit righoldige Værk om den progressive Indkomstskat. Neumann, der er en Tilhænger af Evne-Theorien, indrømmer dog, at den modstaaende Theori har en relativ Berettigelse, navnlig dér, hvor den personlige Fordel er Beyæggrunden til Borgernes Sammenslutning, men ikke dér, hvor deres Pligt træder i Forgrunden.

II. Evne-Theorien, — Theorien, hvorefter Borgernes «Skatteevne», «Leistungsfähigkeit», bør afgive Maalestokken for Skatternes Fordeling — hævdes med Dygtighed i Neumanns nysnævnte Skrift.*) Dettes væsentligste Interesse ligger dog ikke saameget i den theoretiske Udvikling, der ikke indeholder meget Nyt, som i Paavisningen af forskjellige Forsøg paa Theoriens praktiske Gjennemførelse i forskjellige Lovgivninger. Neumann meddeler en interessant Samling Exempler, hentede navnlig fra Tyskland og Østrig, dog ogsaa fra England, Schweiz, Italien, Amerika og flere Lande. Den progressive Beskatning er ganske vist ikke gennemført i nogetsomhelst Lands Skattesystem; men der findes dog — som Neumann paaviser — et meget betydeligt Antal Forsøg paa i enkelte Skatter at bringe det progressive Princip til en, omend højst ufuldkommen, Anvendelse. Lovgiverne have oftere, end almindeligt antages, godkendt dette Princip. Navnlig er da Tallet paa progressive Skatter stort, naar de saakaldte «degressive» medregnes. «Degressionen» er faktisk «Progression». At godkjende hin samtidig med at man fordømmer denne, er en aabenbar Halvhed.

Det, der efter Neumann og Meningsfæller navnlig taler for at beskatte i Forhold til Skatteevnen, er det, at Skatten saaledes bliver et Udtryk for det Pligtforhold, hvori Alle staa til Staten. Derimod bør Skatten ikke betragtes som en Gjenværdi for den Fordel, vi have af at

*) Die progressive Einkommensteuer im Staats- und Gemeindehaushalt. Gutachten über Personalbesteuerung auf Veranlassung des Vereins für Socialpolitik, abgegeben von Fr. J. Neumann, Professor der Cameralwissenschaften an der Universität zu Freiburg in Br. Leipzig 1874, Duncker & Humblot. (238 S.)

leve i Statsforbindelsen, af den simple Grund, at denne Fordel er umaalelig. Endvidere kan efter Evne-Theorien Skatten fordeles retfærdigt \circ : ligeligt, saaledes at den kommer til at hvile paa Borgerne med det samme Tryk, og bliver lige følelig for Alle. Skat i Forhold til Evnen og progressiv Skat ere enstydige Udtryk: skal den Mand, der har en Indtægt paa 2000 Kr. give 100 Kr. i Skat, fordrer Hensynet til Evnen, at der forlanges mere end 1000 Kr. af den Mand, der har 20,000 Kr. i Indtægt. Ved meget stærk Progression er dette endnu tydeligere: en Mand, der kun har 1000 Kr. i aarlig Indtægt, kan umulig afgive f. Ex. 50 pCt. i Skat; men en Mand, der har 100,000 Kr. i aarlig Indtægt, kan efter Skatteevne-Theorien endog afgive over 50 pCt. i Skat. Neumann fremhæver det ogsaa som en fortrinlig anbefaling for den nævnte Theori, at den gjør det muligt at lægge Beslag paa Folkets hele økonomiske Kraft, ligesom man i kritiske Tider opbyder Landets hele vaabenføre Mandskab.

Neumann kommer altsaa, idet han gaar ud fra den Opfattelse, at Skatten bør staa i Forhold til Skatteevnen, til samme Resultat som den forrige Opfattelse førte os til, nemlig til det, at Skatten bør være progressiv. Ja, hans Udviklinger indeholde endog den Indrømmelse, at Progressionen under visse Eventualiteter kan være berettiget, selv i dens stærkeste Skikkelse, selv om den er saa stærk, at Skatten tager Alt udover det til Livets Underhold Nødvendige fra dem, der have et saadant Overskud, og Intet, fra dem, der ikke have det. Dette er med andre Ord: en Nivellering af Formueforholdene, og det er denne Skatteevne-Theoriens yderste Konsekvens, som Grev Hamilton, Julius Faucher, Otto Michaelis m. Fl. betegnede som Socialisme eller Kom-

munisme. Foruden Beskyldningen for Kommunisme, fremsætte Mange den Indvending, at «Skatteevnen er et tomt Begreb, med hvilket man uden nærmere Bestemmelse ikke kan gjøre Noget; man kan dreje og vende det, som man vil; om hvad den Enkelte kunde bidrage til et bestemt Øjemed, — derom er der ligesaa mange Meninger, som der er Mennesker» (Schmoller og mange Andre med ham). En aldeles tilsvarende Indvending kan imidlertid rettes mod Nytte-Theorien: «Nytten» er ikke mindre vanskelig at bestemme end «Evnen». En absolut sikker Maalestok haves overhovedet ikke ved disse Forhold. Disse Indvendinger vedrøre os imidlertid ikke paa dette Punkt. Hovedsagen er, at de to forskjellige Theorier have ført til samme Resultat. Vi skulle nu se, at man ogsaa ad en tredje Vej føres til den progressive Beskatning.

III. Den nationaløkonomiske Professor i Bern, Dr. H. v. Scheel, har ifjor i en interessant Artikel*) undersøgt og anbefalet den progressive Beskatning, som almindeligt Princip, ikke blot med Hensyn til Indkomstskatten eller nogen anden speciel Skat. Scheel forkaster den ældre liberale Antagelse af et frit Bytteforhold mellem Stat og Skattebetaler og mener, at Læren om «Ydelse og Modydelse» er uholdbar. Hans Udgangspunkt er derimod dette:

Den Enkelte har ikke en fra Staten afsondret Existens, men staar i et oprindeligt Gjældsforhold til Staten. Dette Gjældsforhold bliver fra et ideelt til et materielt, saasnart det gjælder at skaffe Staten de for dens Kulturvirksomhed nødvendige materielle Midler. Den Enkelte

*) Die progressive Besteuerung. Von Prof. H. v. Scheel. •Zeitschrift für die gesamte Staatswissenschaft.• Tübingen 1875. S. 273—303.

staar i en ubestemmelig høj Gjæld til Staten og det Hele, ikke blot for sin Kulturexistens i Almindelighed, men ogsaa for sit materielle Erhverv. Thi dette Erhverv er kun for en Del Resultatet af hans personlige Virksomhed, men for en anden Del Resultatet af det Heles Virksomhed, eller af hvad vi kunne kalde Konjunkturer i dette Ords videste Betydning. I ethvert Erhverv er der en personlig Andel og en Renteandel. Sidstnævnte er den af det Hele fremkaldte Andel, der er sat til den Enkeltes Disposition; han staar dog bestandig i Gjæld herfor til det Hele, der i Staten legemliggjøres som Kreditor. Det kvantitative indbyrdes Forhold mellem de to Andele er ubestemmeligt; men med Kulturfremskridtet stiger Renteandelen i ethvert Fald. Denne Renteandel repræsenterer altsaa den Enkeltes oprindelige Gjæld, som han af sit Erhverv eller Indkomst ganske eller for en Del maa tilbagebetale Staten, naar denne trænger til materielle Midler til Opfyldelsen af sine Opgaver. Og denne Sum, der oprindeligt skyldes Staten, og som, forsaavidt det gjøres fornødent, man tilbagebetales denne, er Skatten. Hin Renteandel er det Fond, af hvilket Skatten betales. At Skatten faktisk udskilles af den Enkeltes Indkomst paa en saadan Maade, at den ser ud som en tvangsmæssig Afkortning af en den Enkelte paa Grund af hans personlige Arbejde tilkommende Ejendom, — er en aldeles ydre Omstændighed, der ikke forandre Sagens Kjerne. Skatten maa tværtimod betragtes som oprindelig erhvervet af Staten, og saaledes er der slet ingen Modsætning mellem Skat og Ejendom. Den Enkelte kan kun betragtes som Depositar af den Staten oprindelig tilhørende Andel af hans Indkomst, hvilken Andel afgives som Skat. I dette Forhold forandres Intet derved, at Skatten ikke er fast bestemt fra Begyndelsen af, men først bestemmes senere og er vexlende. Dette er en ydre Nødvendighed, da Renteandelen ikke lader sig arithmetisk udfinde, ligesom Staten heller ikke har den Hensigt at tage mere fra de Enkelte, end Opfyldelsen af dens Kulturopgaver kræver.

Som man vil se, minder hele dette Ræsonnement stærkt om den Opfattelse, som for mange Tider siden blev gjort gjældende af Stahl, og som herhjemme blev forsvaret af Bornemann. Ogsaa Bornemann («Alm. Rets- og Statslære» S. 401 fg.) følte sig noget generet

af Modsigelsen mellem Statens Opkrævning af Skatter og Pligt til at beskytte Privatejendommen. Modsigelsen søgtes bortforklaret ved en Theori om, at Skatten ikke toges af Privatformuen, men af en «National- eller Socialformue, den sociale Bestanddel af Privatformuen». Men hele denne Lære om en Socialformue i Modsæt- til Privatformuen, af hvilken Socialformue Staten skulde tage hvad den behøver, kan ganske vist tage sig ret net ud, men den sunde Fornuft har dog lidt vanskeligt ved at forsone sig med den. Det er visselig ikke saa let en Sag at paavise denne Socialformue, og Skatteyderen føler sig neppe forvissat om, at Skatten lader hans Formue og Indkomst urørt. Nej, vil man bort fra Modsigelsen mellem Skatteindkrævningen og «Privatejendommens Ukrænkelighed», maa man fingere, at Borgeren staar i et frit Kontraktsforhold til Staten, saaledes at denne yder Tjenester, der af hin betragtes som fuldt Vederlag for Skatten. — Lad os imidlertid følge videre med Scheel og se, hvorledes ogsaa han fra et alt andet end revolutionært Udgangspunkt kommer til den progressive Beskatning.

Da det enkelte Individ, efter Scheels Mening, ganske skylder Staten sin Existens, vil der ikke kunne drages nogen principiel Grænse for Statens Krav paa den Enkelte. Men der gives naturligvis praktiske Grænser for Beskatningen: paa den ene Side Statens Fornødenheder, paa den anden Side Borgerens Evne til at betale. Som et Moment i denne Evne indgaar nu Borgerens sædvanlige Levevis, «standard of life», «Lebenshaltung», hvortil Beskatningen maa tage Hensyn. Men hvorledes skal denne «Lebenshaltung» udfindes. Det gaar ikke an at tænke sig en for Alle lige stor «Lebenshaltung», der maaske kunde udregnes af et Gjennemsnitsmenneskes rationelle Fornødenheder og kunde udtrykkes i en bestemt Pengesum, saa at Differensen mellem denne «Lebenshaltung» og Indkomsten angav Skatteevnen. Dette vilde jo, selv bortset fra de praktiske Vanskeligheder, føre til Formuer-

nes Nivellering. Det Hensyn, Beskatningen skal tage til «Lebenshaltung», betyder kun, at Beskatningen ikke maa forstyrre Nogen i den engang opnaaede «Lebenshaltung». Nu maa man imidlertid ikke gaa over til det modsatte Extrem og fortolke denne Sætning, som om den vilde sige, at Skatten aldeles ikke maa forstyrre Nogen i hans Indtægter, Kapitalopsparing osv., da dette vilde være ensbetydende med overhovedet at fornægte al Beskatning. Grundsætningen maa derimod opfattes saaledes: den engang vundne «Lebenshaltung» o: den af de økonomiske Midler afhængige sociale Stilling maa ved Beskatningen ikke relativt forandres. Som «Lebenshaltung» i socialpolitisk Forstand kan man vel forstaa Summen af Fornødenheder af materiel og aandelig Natur, som den Enkelte i Overensstemmelse med den almindelige Opfattelse tror, at han maa kunne tilfredsstille for at leve saaledes som hans sociale Stilling og det Samfundslag, han hører til, fordrer. Men Anvendelsen af dette Begreb, der er afhængigt af den historiske Udvikling, af Embedets eller Stillingens hele Natur, og af mange forskelligartede Forhold, er vanskelig, og denne Vanskelighed stiger, naar vi betænke, at det strider mod den almindelige Retsbevidsthed at vindicere en bestemt «Lebenshaltung» for de enkelte Stænder og Samfundsklasser. Staten har ikke Ret til principielt at tilkjende Arbejderen, Haandværkeren, Grosserereren osv. en bestemt Sum af Standsfornødenheder og til at antage Differensen imellem den og den faktiske Indkomst som Skatteevne. Det vilde stride mod den retlige og sociale Ligheds Ide. Paa den anden Side vilde Begrebet «Skatteevne» være ganske uforstaaeligt, hvis Begrebet «Lebenshaltung» ikke optoges i det. De praktiske Vanskeligheder ved Afgjørelsen af sidstnævnte Begreb medføre imidlertid, at Skattepraxis for en væsenlig Del maa betragte Borgerens Indkomst som Udtryk for hans «Lebenshaltung», dog saaledes at det socialpolitiske Begreb «Lebenshaltung» benyttes som Hjælpemiddel til Korrektur af ellers uundgaaelige Fejl. Det maa ikke glemmes, at Beskatningen ogsaa er en socialpolitisk Forholdsregel.

Som man af det foranstaaende Resumé vil se, hylder Scheel ingenlunde radikale, men tværtimod meget moderate Anskuelser. De Slutninger, han kommer til, kunne vi gjengive paa følgende Maade:

Ulighederne i Formuernes og Indkomsternes Størrelse ere en af vore moderne Samfundstilstandes mest iøjnefaldende Fremtoninger, og de opfordre stedse paany Socialpolitikeren til Overvejelser, fordi deres Udvikling er i kjendelig Modstrid med den sociale Retfærdigheds Ide og med den Stræben efter Lighed, som umiskjendelig ligger i Tidsaanden. Tidligere vare disse økonomiske Uligheder en Bestanddel af Statsorganisationen og stode i Forbindelse med Afgrænsningen af politiske Rettigheder og Inddelingen i Stænder; en saadan Forbindelse eksisterer ikke mere, og Opbygningen af en ny social og politisk Ordning paa Basis af de tilstedeværende økonomiske Afhængighedsforhold er ikke sandsynlig; den statsborgerlige Ligheds Princip har slaact for faste Rødder i Folkebevidstheden. Ligeoverfor denne Kjendsgjerning maa Formueulighederne, forsaavidt de medføre økonomiske Afhængighedsforhold, vise sig som noget Abnormt og Foruroligende, saameget mere fordi de synes at have Tendens til at tage til. Selv om nu i og for sig betydelige Formueuligheder ere meget vel forenelige med den sociale og politiske Frihed, saa sættes denne dog utvivlsomt i Fare ved Tilstedeværelsen af besiddelsesløse og derfor økonomisk uselvstændige Folkemasser, da disse enten tillige maa være socialt og politisk uselvstændige eller faa revolutionære Tilbøjeligheder. Det Ene saavel som det Andet strider mod den statsborgerlige Stats Ide, og hindrer Staten i at forfølge sine Kulturopgaver, hvis Opfyldelse den skal søge at gjøre lige frugtbringende for Alle. Derfor er det utvivlsomt, at den moderne Stat har den Opgave ved sin økonomiske Lovgivning at modarbejde disse økonomiske Uligheder. Og et af Midlerne hertil er en tilsvarende Fordeling af Skattebyrderne.

Paa dette Punkt synes Scheel at blive noget ængstelig ved sine Indrømmelser; thi han skynder sig med at indskyde to Reservationer. For det Første advarer han mod fra de gjorte Indrømmelser at slutte, at Skattebyrden ganske bør fjernes fra de Besiddelsesløse. Dette vilde være uigjennemførligt i Praxis og vilde stride mod den for Alle fælles Skattepligt. Ingen, selv ikke de fattigste Samfundsklasser — mener han — har Krav paa Skatte-

frihed, og endog for det saakaldte Existensminimum bestrider han Skattefrihedens principielle Berettigelse. Vi skulle ikke vende tilbage til dette Punkt, men henvise til, hvad der tidligere, navnlig S. 315 fg., er anført herom. — For det Andet advarer han mod, at den af ham selv godkjendte «udlignende Retfærdighed» uden Videre tages til Indtægt af dem, der ønske at nivellere Formuerne. Der maa angives bestemte Grunde for Byrdernes Fordeling.

Her maa den sociale Skatteevnes Begreb tages til Hjælp. Her viser det sig nu strax, at denne ingenlunde udvikler sig parallel med Indkomsten, men stedse stærkere formindskes efterhaanden som Indkomsten tager af, indtil det Punkt naaes, hvor Differensen mellem Indkomst og «Lebenshaltung» bliver 0 eller vel endog bliver en negativ Størrelse, saa at Indkomsten ikke mere forslaar til Tilfredsstillelsen af de «standsmæssige» materielle og aandelige Fornødenheder. Skal «Lebenshaltung» skaanes, bliver Skattelettelse her nødvendig. Paa de højere Formuetrin vil Differensen mellem Indkomst og «Lebenshaltung» i det Hele stille sig saaledes, at der efter Tilfredsstillelsen af de sociale Fornødenheder forefindes et Overskud, saa at Faren for at trykke «Lebenshaltung» ned svinder. Og jo højere man stiger op ad Indkomstskala'en, des mere forandrer Forholdet sig til Gunst for Skatteevnen, og man vil her naa et Trin, hvor der foreligger en Mulighed for at kapitalisere en Del af Indkomsten, enten som Opsparing eller i ny Foretagender, uden at der derved behøver at ske Afbræk i en fuldstændig rigelig og standsmæssig «Lebenshaltung». Her har man da naaet den saa at sige normale Skatteevnes Punkt, hvorfra Skattefordelingen opad bør være progressiv og nedad degressiv. Her maa altsaa Normalprocentsatsen, Gjennemsnitsprocenten, komme til Anvendelse. Jo højere man fra dette Punkt stiger i Vejret, desto hurtigere voxer Differensen mellem Indkomst og «Lebenshaltung», altsaa den sociale Skatteevne, og desto tryggere kan man lægge Beslag herpaa med Procentsatser, der stedse stærkere afvige fra Normalfoden.

Konsekvensen af denne sidste Indrømmelse vil imidlertid — omend Scheel ønsker det Modsatte — være, at

Staten, forsaavidt den trænger hertil, er berettiget til at konfiskere hele den Del af Indkomsten, der ligger over det af Scheel omtalte Normalpunkt, — et Punkt, der i Praxis ikke lader sig paavise med Sikkerhed, men som ikkedesmindre har en theoretisk Betydning. Scheel er en Modstander af Formuenivellering, og ved at indskyde den oftomtalte «Lebenshaltung», som et Moment i Beskatningen undgaas den jo ogsaa, indtil en vis Grad; men ogsaa kun «indtil en vis Grad», thi Indrømmelsen af, at Staten ved sin Beskatning ogsaa bør modarbejde Formueulighederne indeholder Meget, der neutraliserer den forlangte Godkjendelse af den i Øjeblikket bestaaende «Lebenshaltung». Denne Sætning om Statens Berettigelse til at bruge Beskatningen som et Middel til Omfordeling af Formuerne, hører til dem, der oftest ere blevne bestridte. Man paastaaer, at Skattens Øjemed skal være rent fiskalt. Men denne Paastand er neppe holdbar. Hvis Skatten samtidig med at realisere det fiskale Øjemed, kan realisere et andet, og hvis dette andet er anbefalelsesværdigt, — kan der neppe gjøres nogen gyldig Indvending herimod.*)

Scheel, der under hele sin Udvikling tilsyneladende har været et Bytte for modstridende Følelser, og som snart har følt sig draget til en Side, snart til en anden, ender dog, som vi have set, med at godkjenne den progressive Beskatning. Endnu i det sidste Øjeblik synes

*) Beskyttelsestolden er forkastelig, fordi den tilsidesætter begge de opstillede Betingelser: de to Øjemed at bringe Penge i Statskassen og at «beskytte» ere uforenelige, og det sidstnævnte Øjemed er ikke anbefalelsesværdigt. Men der kunde nævnes andre Skatter, der have et dobbelt Øjemed, uden at Finansvidenskaben af denne Grund forkaster dem.

han paany at ræddes for Progressionens Spøgelse, og han tror at finde Beskyttelse ved at døbe sin Skat «den degressive», i Stedet for «den progressive». Som anbefaling for det af ham foretrukne Navn anfører han, at Betegnelsen «degressiv» ikke ikke vækker saa uhyggelige Forestillinger, som den anden mere almindelig brugte, og at «Skattens Hensigt ikke saa meget gaar ud paa en stærkere Beskatning af de store Indkomster, som paa en Lettelse af de sociale Uligheder». Navnet forandrer imidlertid ikke Sagen. Saameget staar fast, at ogsaa den af Scheel forsvarede Theori uundgaaeligen ender i en Godkjendelse af det progressive Princip.

Saaledes ere vi da ad meget forskellige Veje naaede til det samme Maal. Vi have opstillet tre af den national-økonomiske Videnskabs Repræsentanter, der trods al Uenighed om Præmisserne i Hovedsagen ere enige om Konklusionen. Vi have søgt de tre Ordførere blandt dem, der i den seneste Tid med størst Avtoritet have udtalt sig om Sagen. Og vi kunde — hvis det havde været fornødent — letteligen have skaffet dem talrige Forbunds-fæller; thi de videnskabelige Udtalelser til Gunst for Progressionen blive stedse hyppigere.*) Der er først en

*) Ogsaa hos os har den progressive Beskatning i den nyeste Tid fundet Forsvarere. I «Det nittende Aarhundredes» November-December-Hefte for 1875 anbefalede Hr. A. C. Larsen den progressive Skat, idet han tog sit Udgangspunkt fra «Retfærdigheden», hvorved han forstod en saadan Skattefordeling, der lægger det samme Tryk paa alle Borgerne (Stuart Mills Theori om Lighed i Opofrelse). Og i samme Tidsskrifts Hefte for Februar-Marts 1876 kom Dr. Jul. Petersen til samme Resultat,

Hærskare af yngre Kathedersocialister; der er dernæst en Del manchesterlige Økonomer; ja, selv Forfattere, der — som Dühring, for Exempel — gjerne ville have en Plads *à part*, maa anerkjende Progressionens Berettigelse. Ogsaa blandt de ældre Økonomer er der som bekjendt, ikke saa faa Tilhængere heraf. *)

Paa den anden Side maa det naturligvis indrømmes, at der er blevet fremsat en Række Indvendinger mod den progressive Beskatning, som vi her til Slutning skulle opholde os et lille Øjeblik ved. Man siger, at den stedse stigende Skatteprocent tilsidst maa naa 100 — altsaa opsluge Alt — eller vel endog overskride 100 — altsaa tage mere end Alt! Denne Indvending, der dog nærmest maa betragtes som en mindre heldig Vittighed, skal virkelig være bleven gjort af ellers dygtige Økonomer, men de gavne neppe deres Sag ved den Slags Argumentation. Man gjør endvidere gjældende, at hvis Progressionen skal standse paa et bestemt Punkt, vil man gjøre sig skyldig i «Vilkaarlighed», og at det er «vilkaarligt», at en Krones ja en Øres Forskjel skal afgjøre, om der skal betales en højere eller lavere Procent. Naturligvis er dette «vilkaarligt»; men det er ogsaa «vilkaarligt», at Lovgivningen

uagtet han forkastede Hr. L.'s Udgangspunkt og foretrak at opstille Nytten som Udgangspunkt. Vi nævne dette, men se forøvrigt ingen Grund til nøjere at gaa ind paa Artiklernes Argumentation.

*) Adam Smiths Stilling til dette Spørgsmaal er ikke klar. Af begge Parter er han bleven taget til Indtægt. Hans rigtignok «berømte» første Beskatningsgrundsætning er i Virkeligheden temmelig intetsigende og afgjør Intet. A. C. Larsens Bemærkning l. c. S. 137 er derfor ikke nøjagtig. Derimod er det sikkert nok, at Smiths franske Fortolker og Vulgarisateur, J. B. Say, ligesom mange af dennes Disciple ere bestemte Tilhængere af Progressionen.

behandler den Mand, der er 24 Aar og 364 Dage gammel, ganske anderledes end den Mand, der er 25 Aar gammel; det er virkelig «vilkaarligt», at en Dags, ja en Times Forskjel skal have en saa afgjørende Betydning. Det er imidlertid den Slags «Vilkaarlighed», der træffes overalt i Livet og som ikke er til at undgaa. Den progressive Beskatning er overhovedet ikke en Smule mere vilkaarlig end den proportionale. Under et hvilket som helst Beskatningsprincip er det uundgaaelig nødvendigt, at overlade Meget til det rene Skjøn. — Man indvender fremdeles, at den progressive Skat er en Straf paa Flid og Sparsommelighed. Denne Indvending — der endog gjøres af en Stuart Mill — skyder over Maalet: den rammer ikke blot den progressive, men lige saa stærkt den proportionale Skat. De højere Indtægter (— der forøvrigt ikke altid ere et Resultat af «Flid og Sparsommelighed» —) maa altid og under alle Forhold betale mere end de lavere. Endnu har man dog ikke ganske kunnet realisere det Ideal, hvor Tiggeren betaler lige saa meget som Millionæren. Endnu er Staten nødt til, naar den indkræver Skat, at henvende sig paa de Steder, hvor der er Noget at faa. — Proudhon — og det er interessant, at netop Proudhon saaledes tilsyneladende opkaster sig til Angriber af «Socialisternes» Yndlingsskat — indvender, at det progressive Systemer «une pure hypocrisie», kun skikket til at «være Stof for Filantropernes Sladder og faa Demagogerne til at hyle», «i samme Grad blottet for Ærlighed og videnskabeligt Værd», «une fraise jetée à la gueule du loup» osv. Disse Anker, der kunde synes uforenelige med hvad Proudhon ellers har fordret, ere imidlertid kun udtalte under Forudsætning af, at Progressionen frem-

træder under en vis bestemt Form; de berøre saaledes ikke selve Principet, men ramme kun dets Anvendelse.

Gjendrivelsen af andre Anker, der fremsættes, ligger i de foranstaaende Udviklinger. Af videnskabelige Indvendinger mod det progressive Princip kan der neppe tillægges nogen en sand Betydning. Men der er en praktisk Indvending som visselig ikke er betydningsløs. Og det er den, at den progressive Skat ikke smager de Mægtige. Denne Omstændighed er unægtelig temmelig afgjørende for den Maade, hvorpaa Progressionen vil blive gennemført i det virkelige Liv.
